

УДК: 130.2

<https://orcid.org/0000-0002-7487-1816>

ПАРАДОКС МОДЕРНОЇ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ І СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ДЖОНА ДЬЮЇ

З. О. Дубняк, аспірант кафедри теоретичної і практичної філософії, філософського факультету, Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стаття є вступним матеріалом до подальшого дослідження евристичного потенціалу соціальної філософії Джона Дьюї в осмисленні проблеми модерної індивідуалізації. Автор розвідки здійснює виклад сучасної соціологічної «тези про індивідуалізацію» (individualization thesis). В межах викладу проводиться критичний аналіз поглядів англійського соціолога Ентоні Гіденса на проблему модерної індивідуалізації. Теоретичні обмеження підходу Гіденса у даній статті розглядаються як приклад типової неспроможності багатьох сучасних дослідників адекватно оцінювати нинішню епоху, зокрема в аспекті її індивідуалізаційних трансформацій. З огляду на це, автор статті ставить питання про теоретичний потенціал доробку класика філософії прагматизму Джона Дьюї для осмислення даної теми. Як перший крок у цьому дослідженні здійснюється аналіз тлумачення ліберальної ідеології і модерних інститутів, що свого часу були запропоновані американським філософом.

Ключові слова: *модерна індивідуалізація, Ентоні Гіденс, філософія прагматизму, Джон Дьюї, ідеал індивідуалізму, лібералізм, модерні інститути.*

Західна соціологія з часів свого виникнення у роботах таких класиків як М. Вебер, Г. Зимель, Ф. Тьоніс й Е. Дюркгайм займалася питанням специфіки нової, модерної доби, що прийшла із індустріалізацією, урбанізацією, демократизацією та іншими супутніми процесами ХІХ століття. Перші соціологи намагались описати соціальну реальність тих часів у всій її повноті. Надто їх цікавили кризові аспекти тодішніх трансформацій. В ІІ пол. ХХ ст. з'явилася наступна хвиля теорій модерності, автори яких досліджували низку наступних змін. Однією з них була теорія пізньої модерності, запропонована в текстах У. Бека, Е. Бек-Герншейм, Е. Гіденса й З. Баумана. Елементом, що надав цій теорії наукового і соціального резонансу, була її «теза про індивідуалізацію» (individualization thesis). У ній стверджувалось, що в результаті зміни інститутів у ІІ пол. ХХ ст. людські життя були вивільнені із уз традиційних ролей і колективів, що раніше приписували детально, як люди повинні думати і поводитися. Водночас

індивіди стали залежними від деяких інститутів у новому сенсі: вони почали входити в інститути й існувати в них на ґрунті постійного вибору. Одним з головних завдань стало постійне вироблення самоідентичності (self-identity). На думку авторів тези про індивідуалізацію, рання модерність (XIX – I пол. XX ст.) була першим в історії періодом, коли ідентичність стала завданням, яке індивіди повинні вирішувати, вибираючи серед низки наявних опцій. Але у цей період опції задавалися функціональним поділом ролей у суспільстві, що був доволі обмеженим і не передбачав значної мобільності. Рання модерність звільняла людей від традиційних звичок, але задавала новий набір доволі жорстких способів поведінки. Питання «хто я є?» з'являлося рідко, але коли це ставалося, то відповідь була доволі простою. Натомість у пізній модерності (II пол. XX ст. – до тепер) обмежені, чіткі рольові набори зникли, а індивіди почали складати свої ідентичності із широких рядів біографічних опцій [Howard, 2007(1), P. 2-3; Howard, 2007(2), P. 27-28].

Німецький соціолог і філософ А. Гонет вказував на головний парадокс пізньомодерної індивідуалізації, описаної Беком, Бек-Герншейм, Гіденсом і Бауманом. На його думку, намагання індивідуальної самореалізації стали за останні століття рисою інституційних очікувань, що притаманна соціальній репродукції. В результаті окремі цілі цих намагань були втрачені і перетворились на підтримку легітимності системи. Процес, що начебто мав стати ростом якісної свободи став процесом закріплення ідеології деінституціоналізації. Остання своїм проявом має симптоми внутрішньої порожнечі, почуття непотрібності і відсутності цілі. За словами Гонета, з одного боку, розвиток сектору обслуговування, збільшення доходів, розширення освітніх можливостей і дозвілля мали наслідком зростання опцій індивідуальної самореалізації. Крім цих змін відбулися також зміни у суспільній свідомості: у людей закріпилися ідеї самореалізації і досягнення автентичності як головних цілей. Однак, з іншого боку, пошук ідентичності заради віднайдення власної унікальності був поставлений на рейки стандартизованих патернів рекламною індустрією і ринком праці [Honneth,

2004, Р. 467-468]. Іншими словами, всі інституційні зрушення пізньої модерності, які могли стати колосальним прогресом на шляху до індивідуальної свободи, до розкриття глибин кожної унікальної індивідуальності, були затьмарені і переважені системною стандартизацією і конформізмом. В результаті люди західного світу не лише не отримали омріяного індивідуального звільнення і щастя, але й стали схильними страждати від різноманітних «депресивних» станів. Адже ідеї самореалізації й досягнення автентичності, які міцно утвердилися у суспільній свідомості, не мали достатніх шансів на здійснення. Як зазначає польська дослідниця М. Яцино, проблема полягала у тому, що споживання виявилось найдоступнішою сферою самотності [Яцино, 2012, с. 27]. Цікаво, що пізньомодерні індивіди, зокрема великий середній клас, що виник на основі нових інститутів, не був позбавлений певного самоконтролю. Їхній самоконтроль був спрямований на пошук самоствердження, вони слідували новим дисциплінуючим обов'язкам: бути щасливим, повним життя, здоровим, молодим і красивим, активно користуватися благами, отримувати задоволення тощо. Однак принципових змін ідеалів вбік якісного розвитку індивідуальності не відбулося.

Автори тези про індивідуалізацію вказали на даний невтішний парадокс, як і їхні пізніші коментатори Гонет чи Яцино. Хоча серед них позиція Гіденса була значно більш поміркованою. У цьому сенсі він примикає до багатьох сучасних авторів, що не схильні говорити про велику кризу у західних суспільствах. У своїх текстах він більше зосереджувався на осмисленні позитивних засад життя у пізній модерності. Його цікавило питання, як в умовах послаблення традиції і плюралізації стилів життя можлива цілісна і задовольняюча ідентичність. Відповідь Гіденса стосувалася поняття «нарративу» (narrative). У пізній модерності біографічні нарративи почали відігравати ключову роль у забезпеченні індивідові «онтологічної безпеки» (ontological security). Індивіди почали здійснювати постійне рефлексивне планування життя: розмірковувати над власними історіями,

почуттями прагненнями, потенціалом і обирати серед альтернативних стилів життя такі, які більш-менш відповідають їхнім амбіціям, цілям і можливостям [Giddens, 1991, p. 85]. Наративи дарують деяку тяглість і зв'язність ідентичності індивіда. Самоідентифікація за допомоги біографічного наративу стала типовою моделлю індивідуальності у період пізньої модерності, на думку Гіденса. Звісно, англійський соціолог також не полишав увагою інший бік соціально-психологічної ситуації. Він говорив про тривоги ідентичності. Почуття неспокою, настороженості і депресія часто у досвіді індивіда почали виникати із неспроможності побудувати наратив. Іноді вони нейтралізуються переконаннями, що існують абстрактні системи (психотерапія, ринок товарів тощо), на які можна покластися. Проте, як пише Гіденс, довіра до абстрактних систем не дає достатньої психологічної винагороди. Вона не дарує морального задоволення, яке дає довіра до іншої людини. Тому чисті стосунки (pure relationships) стали засадничим середовищем, в якому будується рефлексивний проект ідентичності пізньомодерної людини. Адже це середовище провокує до систематичного і тривалого саморозуміння, що є умовою утримання міцного зв'язку з іншою людиною у стосунках [Giddens, 1991, p. 186]. Однак і пізньомодерна модель інтимних стосунків не надала надійності, адже на відміну від попередньої моделі, яка ґрунтувалася на традиції й економічній вигоді, вона спирається на вільну домовленість між двома людьми і на їхні теперішні почуття. Така основа завжди існує під ризиком руйнування.

Очевидно, що у Гіденса не відсутнє розуміння деякої напруги, що притаманна пізньомодерній добі. Але, на мою думку, англійський соціолог не помітив парадоксу, на який вказували Гонет чи Яцино. Він недооцінював якісний рівень індивідуальності, і був занадто зосереджений на екзистенційно-психологічному рівні. Поняття «онтологічної безпеки», яке він запозичив у шотландського психіатра Р. Д. Лейнга, було одним із центральних у його аналізі. Аналогічним було поняття «базової довіра» (basic trust), перейняте від німецько-американського психолога Е. Еріксона. Всі

вони були покликані позначати задовільний і здоровий психологічний стан на противагу стану тривоги, непевності. Як писав Гіденс, набута автономія індивіда є рівнозначною із поширенням сфери опосередкованого досвіду, тобто можливості ознайомлення із об'єктами, явищами, що знаходиться поза безпосереднім чуттєвим сприйняттям. Опосередкований досвід слугує засобом закріплення онтологічної безпеки [Giddens, 1991, p. 47]. Одним із найважливіших джерел такого досвіду у пізній модерності є біографічний наратив, адже за допомогою нього людина уявно утворює тяглість і зв'язність свого «я» у часі й просторі. Отже, Гіденс розглядав автономію індивіда як таку, що впливає із наявності онтологічної безпеки, яка своєю чергою одним із своїх джерел у пізньомодерну добу має біографічний наратив. На мій погляд, такий психологічний розгляд автономії індивіда є сумнівним у своїй вичерпності. У ньому ігноруються якісні розрізнення, які ми повинні брати до уваги, коли оцінюємо об'єкти, зокрема людські біографії. По-перше, сама наявність наративу хоча і зміцнює онтологічну безпеку, глибинне почуття психологічної вдоволеності, але не може бути оцінена як достатня підстава такої безпеки. Необхідним є врахування змісту наративу. Неадекватний зміст не лише не підсилює онтологічну безпеку, він її підриває. По-друге, впорядковане наративом людське життя стосується не лише психологічного рівня вдоволеності чи невдоволеності, але й рівня досконалості й недосконалості. Упущення цього другого аспекту Гіденсом та багатьма іншими навколоріберальними авторами веде до помилкової оцінки пізньомодерної епохи. Адже діагноз часу у такому разі подається лише у термінах «шансів» на онтологічну безпеку, вдоволеність і «ризиків» екзистенційної тривоги, непевності. Як писав Гіденс, як в модерну, такі і в домодерну добу існували обшири життєвих шансів і ризиків. Наприклад, у домодерні часи ризики стосувалися природніх загроз (хвороби, кліматичні катаклізми тощо), загроз насилля від війни чи мародерства, загроз позбавлення релігійної благодаті або впливу «темних сил». У модерності ці загрози відійшли на другий план, стали несуттєвими. На їхнє місце

приходять «рукотворні» загрози (екологічна криза), загрози насилля від індустріалізації війни, загрози невдалої самореалізації [Giddens, 1990, P. 110-111]. Дана класифікація головних джерел ризику свідчить про переважаючий психологічний підхід до розуміння індивідуальності і суспільства. Проблемні сторони епохи оцінюються за негативними ефектами, що уражають базову психологічну структуру індивіда. Відповідно соціальний дієвець Гіденса в умовах пізньої модерності повинен здійснювати рефлексивний контроль над своїм життям, природою, суспільством. Це включає, за словами англійського соціолога, постійну «калькуляцію» ризику і довіру до абстрактних систем. Ці активні процеси, які індивіди здійснюють, є безперервною боротьбою проти екзистенційної тривоги.

Дане бачення природи людини не дає можливості здійснювати яке-небудь судження щодо якостей соціальних умов, яке б перевищувало питання про їхні екзистенційно-психологічні ефекти. Накриклад, предметом обговорення навряд може стати наявний якісний стан освіти, ЗМІ, політики чи сфери дозвілля. Гіденсова термінологія не спроможна бути інструментом повної, цілісної оцінки благості сучасних соціальних умов. У неї немає теоретичного потенціалу виносити адекватні судження щодо питань індивідуального і суспільного блага. Якщо оцінювати стан будь-якого інституту за згаданими вище критеріями, то такий підхід стане причиною хибного тлумачення функцій більшості інститутів. Приміром, вища освіта через забезпечення індивідів вузькоспеціалізованими знаннями може бути підставою глибинного почуття вдоволеності, оскільки надає їм змогу бути впевненими у своєму професійному майбутньому. Однак чи повинна вичерпуватись функція вищої освіти даним завданням? Вочевидь, ні, позаяк іншими важливим завданням є, наприклад, виховання критичного мислення, дослідницької настанови тощо.

Тож, на мою думку, для того, аби отримати адекватне розуміння проблемних аспектів сучасних соціальних умов, необхідний правильний критерій оцінки блага. Це питання тісно пов'язане із морально-

філософськими й антропологічними засновками, на яких стоїть теоретик. Сьогодні багато досліджень у жанрі діагнозу часу є неспроможними прояснити сучасну соціальну ситуацію, адже їхні засновки є помилковими або недостатніми. Як відомо, діагноз часу як жанр свого розвитку набув у період з початку XIX ст. – до сьогодні. Часто представниками робіт у цій дослідницькій сфері були філософи, соціологи і психологи. Самі ж ці науки у XIX – XX ст. стояли на ґрунті теорій, що пішли на рішучі кроки в осмисленні людської природи і сутності блага. Часто ці кроки призводили до спрощеної теорії людини. Однією з найцікавіших інтелектуальних течій цих часів була філософія прагматизму, створена Ч. С. Пірсом, В. Джеймсом, Д. Дьюї та іншими. На хвилі філософської ревізії, що почалася у XIX ст., філософи-прагматисти намагалися дати нові відповіді на старі філософські питання.

Серед прагматистів-класиків лише Джон Дьюї зміг запропонувати коло ідей, які охоплювали головні розділи філософії, такі як епістемологія, етика, естетика, соціальна філософія, політична філософія. Це дає змогу говорити про теоретичний доробок, який може бути цікавим в обговоренні теми діагнозу нашого часу. Адже лише наука, яка збирає різноманітні відповіді в одне ціле, яка працює міждисциплінарно, може претендувати на статус рефлексивного, послідовного підходу до дослідження такого складного предмету як сучасність.

Дьюї прожив довге життя і був свідком усієї динаміки процесу індивідуалізації в західних суспільствах з сер. XIX ст. – до сер. XX ст. Потужна індустріалізація і розвиток капіталістичних відносин дозволили людям «підкорити» природу і забезпечити себе широкими матеріальними можливостями для благого життя. Водночас демократизація політики дала змогу індивідам бути активними учасниками діяльності на користь спільних для всіх членів суспільства інтересів, а також на захист інтересів груп, що позбавлені рівності з іншими. Крім цього, за цей період люди отримали величезні можливості для благого життя і реалізації своїх унікальних потенцій внаслідок поширення масової освіти, медицини та усіх інших

прогресивних умов ранньої модерності. Новий виток індивідуалізаційних змін, що згодом був описаний поняттям «пізня модерність», також брав початок із часів життя Дьюї.

Враховуючи ці два аспекти біографії Дьюї, його доробок є особливо цікавим. Тож, як американський філософ діагностував кризу модерності? І на яких критеріях оцінки блага ґрунтувалася його критика модерного суспільства? Це питання, які будуть обговорені далі.

Вже з 20-х рр. ХХ ст. Дьюї почав писати соціально-філософські праці, в яких містилася діагностика модерності та ідеї щодо розв'язання головних її проблем [Višňovský, 2015, p. 124]. Це головною мірою роботи «Публіка і її проблеми» (1927), «Індивідуалізм. Старий і новий» (1930), «Лібералізм і соціальна дія» (1935) і «Свобода і культура» (1939). Однією з центральних тем цих текстів була «реконструкція» ідеалу індивідуалізму, який став невід'ємною частиною суспільної свідомості модернізованих країн Заходу. Хоча передусім спостереження автора виводилися із досвіду Сполучених Штатів Америки.

На думку Дьюї, сучасний західний світ побудований на індивідуалістичній традиції, найважливішими складовими якої є специфічні інститути й ідеологія. Особливістю цих інститутів й ідеології є внутрішньо притаманний їм старий ідеал індивідуалізму, тобто цінування рівності можливостей, а також людської ініціативності й винахідливості, що пов'язані із приватною і виключно економічною вигодою [Dewey, 1931, P. 68-69]. Інституційно це має прояв у модерних соціальних умовах, які дають змогу індивідами активно діяти задля забезпечення себе просунутими благами на зразок матеріального комфорту, освіти, кар'єрного успіху, охорони здоров'я тощо. На рівні ідеології йдеться про таку соціальну філософію як лібералізм, головними творцями якої були Джон Лок, Адам Сміт та Єремія Бентам. Для Дьюї – це два найважливіші елементи, осмислення яких необхідне для розуміння модерної епохи. Як інститути, так й ідеологія, що у даному разі особливі своїм ідеалом індивідуалізму, стають предметом критику у працях

Дьюї. Його розгляд постійно переходить від обговорення конкретних інституційних умов – до соціально-філософських теорій, які водночас, і були породжені цими умовами, і задали подальший напрямок їхнього розвитку.

Як філософа Дьюї передусім цікавило осмислення сильнішої версії ідеалу індивідуалізму, викладеної інтелектуалами у своїх текстах. Тож майже у кожній його роботі, присвяченій соціальній проблематиці, можемо знайти постійні відступи для розмірковувань про відповідні соціально-філософські ідеї, що пронизують історію філософії. Лібералізм для Дьюї є головним ідейним напрямом, що відповідальний за досягнення і кризові сторони модерної доби. На думку американського філософа, лібералізм як певна соціальна філософія не з'являвся до першого десятиліття XIX ст. Але він стосується значно більш ранніх ідей [Dewey, 1963, p. 4]. Одними з найважливіших були погляди Лока. Він вважав, що уряди існують для захисту природніх прав індивідів, і що індивіди мають право на революцію, якщо уряд перестане надавати їм такий захист. Особливо важливим серед природніх прав, на думку Лока, було право власності. Як пише Дьюї філософія Лока була індивідуалістичною у сенсі опозиційності індивідуалізму організований соціальній дії. Індивіди вважалися наділеними природніми правами і розумом, що незалежні від соціальних стосунків. До того ж соціальне середовище розумілося як головна потенційна загроза індивідуальній свободі [Dewey, 1963, P. 4-5].

Століття по тому у Великій Британії суттєво розвитку набула індустрія і комерція. І, відповідно, виник новий лібералізм, який надав свободі оновлене значення: природні права стали передусім правами на використання капіталу і пошук зайнятості. Теоретиком тут став Сміт. Він був автором думки, що кожен індивід має природню тенденцію до покращення свого власного становища за допомогою праці, аби задовільними свої природні потреби. На думку Сміта, як його інтерпретує Дьюї, якщо індивід слідує цій внутрішній тенденції, то корисні результати буде отримувати не лише він, але й суспільство, оскільки такою є природа економічних законів.

Індивідуальна праця в індустріальних умовах постійно спричиняється до вироблення нових товарів, які, своєю чергою, породжують нові потреби і т. д. Як пише Дьюї, у Сміта, по-перше, людська природа осмислюється в термінах прагнення до покращення індивідуального становища і природніх потреб, а, по-друге, організована соціальна дія стає не тільки втручання в індивідуальну свободу (як це було у Лока), але й змовою проти причин соціального прогресу [Dewey, 1963, P. 8-9].

Згодом Бентам зробив свій внесок в теорію лібералізму. Він вважав, що бажання для задоволення і уникнення страждань є рушійними силами людської дії. А критерій будь-якого закону чи адміністративного зусилля – це ефект на суму щастя якомога більшої можливої кількості людей. Тобто критерієм були наслідки для окремих індивідів, що утворюють суспільство. Дьюї зазначав, що головна відмінність лібералізму Бентама від схожих версій Лока і Сміта у була наступному: не природні права, а наслідки в житті індивідів є критерієм політики і судження [Dewey, 1963, p. 17]. Відповідно у лібералізмі Бентама відбулося зрушення на зустріч визнання організованої соціальної дії як необхідної складової у забезпеченні умов для індивідуальної свободи. Однак прямої і однозначної підтримки ідеї про необхідність організованої соціальної дії у Бентама все ж не було, оскільки він продовжував розділяти точку зору ранніх лібералів, згідно з якою організована соціальна дія посягає на безпеку індивідів. Крім того, як вважає Дьюї, Бентаму не вдалося позбутися асоціації людського бажання до задоволення із економічними й загалом матеріальними благами.

Хоча між ідеями цих трьох класиків раннього лібералізму були згадані вище відмінності, всі вони поділяли дві головні тези. Це, по-перше, розуміння людини як наділеної незмінною природньою схильністю робити зусилля задля особистої вигоди у матеріальній сфері життя. При цьому дані зусилля розглядалися як такі, що із необхідністю результують у загальну соціальну вигоду. По-друге, розуміння політики, права, соціальної організації як перешкод на шляху до вигідної праці, які повинні бути перетворені на

засоби захисту від посягань одних індивідів на індивідуальні права і щастя інших індивідів.

Даний ідеал індивідуалізму, запропонований ранніми лібералами, впродовж XIX ст. – I пол. XX ст. значно вплинув на західні інститути і став їхньою частиною. У своїх роботах Дьюї найчастіше був схильний вказувати на зміни в інститутах економіки, освіти й політики. За його словами, старий ідеал індивідуалізму раніше мав цінність, оскільки нові індустріальні технології потребували звільнення від правових обмежень, що походили ще із феодальних часів. Потрібно було просунути нові технології крізь апатію, скептицизм і політичні перешкоди. Вони мали слугувати подоланню бідності [Dewey, 1931, p. 75]. В результаті ідеї ранніх лібералів стали успішними, індустріалізм приніс матеріальну забезпеченість і розширене дозвілля, що досі були невідомі людству у подібному масштабі. Одночасно була впроваджена масова освіта, яка великою мірою відповідала саме потребам економіки. Навчальні заклади почали виховувати економічно орієнтованих індивідів. Їх навчали елементарним основам грамотності, а передусім – вузькопрофесійним знанням і вмінням, що допомагали людині у майбутній професійній діяльності. Політичні зміни також були тісно пов'язані із економіко-технологічними зрушеннями. Відбувся перехід від сімейно-династичного до демократичного правління, за якого масам індивідів надавалося виборче право. Поступово утворювалися держави нового типу – специфічні утворення, спрямовані на таку організацію суспільства, яка здійснювалася через посередництво чиновників і мала своєю ціллю захист спільних для всіх членів інтересів. Відбулися потужні зрушення у сторону індивідуалізації західних інститутів.

Отже, у даній статті було поставлене питання про теоретичні засновки, необхідні для адекватної оцінки сучасних соціальних умов західного суспільства. Розгляд теорії модерності одного із представників «тези про індивідуалізацію» Ентоні Гіденса став прикладом, наскільки деякі розвідки у жанрі діагнозу часу можуть бути неповними і вести до сумнівних висновків.

Звернення до робіт класика прагматизму Джона Дьюї є спробою дослідити, який теоретичний потенціал у даній темі містить його доробок. Це дослідження було розпочато аналізом тлумаченням ліберальної ідеології і модерних інститутів, запропонованого Дьюї. У наступній статті, що буде присвячена цій тематиці, автор продовжить і деталізує даний розбір. Буде показано, у чому полягало переосмислення західного ідеалу індивідуалізму американський філософом, та, чому його ідеї сьогодні можуть вважатися евристичними для діагнозу і реформи суспільства.

Список використаних джерел:

1. Dewey J., 1931. Individualism: Old and New. London: George Allen & Unwin, 160 p.
2. Dewey J., 1963. Liberalism and Social Action. New York: Capricorn Books, 94 p.
3. Giddens, A., 1991. Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age. Stanford. CA: Stanford University Press, 264 p.
4. Giddens, A., 1990. The Consequences of Modernity. Cambridge: Polity Press, 186 p.
5. Honneth A., 2004. Organized Self-Realization. Some Paradoxes of Individualization. European Journal of Social Theory 7 (4). London, Thousand Oaks, CA and New Delhi: Sage Publications, P. 463-478.
6. Howard C., 2007(1). Introducing Individualization. In: Contested individualization: debates about contemporary personhood. Edited by Cosmo Howard. New York: Palgrave Macmillan, P. 1-24.
7. Howard C., 2007(2). Three Models of Individualized Biography. In: Contested individualization: debates about contemporary personhood. Edited by Cosmo Howard. New York: Palgrave Macmillan, P. 25-44.
8. Višňovský E., 2015. Modernity and Pragmatism. Pragmatism Today, Vol . 6, Issue 1, P. 120-125.
9. Яцино М., 2012. Культура індивідуалізму. Харьков: Гуманитарний центр, 280 с.

References

1. Dewey J., 1931. Individualism: Old and New. London: George Allen & Unwin, 160 p.
2. Dewey J., 1963. Liberalism and Social Action. New York: Capricorn Books, 94 p.
3. Giddens, A., 1991. Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age. Stanford. CA: Stanford University Press, 264 p.
4. Giddens, A., 1990. The Consequences of Modernity. Cambridge: Polity Press, 186 p.
5. Honneth A., 2004. Organized Self-Realization. Some Paradoxes of Individualization. European Journal of Social Theory 7 (4). London, Thousand Oaks, CA and New Delhi: Sage Publications, P. 463-478.
6. Howard C., 2007(1). Introducing Individualization. In: Contested individualization: debates about contemporary personhood. Edited by Cosmo Howard. New York: Palgrave Macmillan, P. 1-24.
7. Howard C., 2007(2). Three Models of Individualized Biography. In: Contested individualization: debates about contemporary personhood. Edited by Cosmo Howard. New York: Palgrave Macmillan, P. 25-44.
8. Višňovský E., 2015. Modernity and Pragmatism. Pragmatism Today, Vol . 6, Issue 1, P. 120-125.
9. Yatsino M., 2012. Kultura individualizma. Harkov: Gumanitarniy tsentr, 280 s.

THE PARADOX OF MODERN INDIVIDUALIZATION AND THE SOCIAL
PHILOSOPHY OF JOHN DEWEY

Z. Dubnyak

The article is an introductory material to the further study of the heuristic potential of John Dewey's social philosophy in understanding the problem of modern individualization. Interest in this aspect of Dewey's philosophical ideas, for its part, entails a broader purpose of exploring the heuristic potential of the philosophy of pragmatism in the same subject of individualization.

During the twentieth century. the philosophy of pragmatism has gained considerable popularity even outside the United States of America, where it originated. It has become part of the academic environments of Germany, Italy, the United Kingdom and other countries.

However, compared to marxism, freudism or existentialism, the philosophy of pragmatism has not received much attention in social issues. Above all, this was true about classical pragmatism.

At the end of the twentieth century, advanced social theorists, based on new social observations, have begun to draw attention to individualization transformations in most developed countries of the West. Those who were more critical, began to evaluate some changes. A number of authors have pointed to the paradox of individualization, which was understood as the spread of personal standardization at the same time with increasing the opportunities, freedoms and rights of individuals in Western societies. Despite the validity of many of the generalizations of these social theorists, they lacked a broad philosophical basis for correct assessments of these changes in societies.

The author of the paper presents a contemporary sociological «individualization thesis». A critical analysis of the views of the English sociologist Anthony Giddens on the problem of modern individualization is conducted. The theoretical limitations of his approach in this article exemplify the typical inability of many contemporary scholars to adequately evaluate the current era, particularly in terms of its individualization transformations. Considering this, the author raises the question of the theoretical potential of John Dewey's works in understanding this topic. John Dewey is known to be one of the classics of the philosophy of pragmatism, alongside Charles Sanders Peirce, William James, George Herbert Mead and others. But only John Dewey's works sufficiently cover ideas pertaining to social philosophy, political philosophy and philosophy of education. In this sense, his philosophical achievements are unique to us. Because only by reading his works we can sufficiently investigate what theoretical results of the application of epistemological, anthropological and ethical ideas of classical pragmatism to social issues we can have. It is only with help of Dewey's work we can understand, in particular, how classical pragmatism can respond to the problem of modern individualization, which has been re-actualized in recent decades on the ground of new empirical material in the social sciences and humanities.

In addition, John Dewey in his socio-philosophical writings, written in the first half of twentieth century, directly addressed the same topic as the representatives of contemporary sociological «individualization thesis». He drew attention to the state of affairs in which the ideals of the Western people ceased to be in accordance with the realities of their era. In particular, he observed this in such phenomena as, for example, maintaining the materialistic value scheme as a priority at a time when the struggle for material resources ceased to be a difficult task and most people achieved material prosperity. Or, for instance, the very low level of people's aspiration to associate in local communities at a time when economic corporations became the main form of economic organization for individuals. These inconsistencies of outdated ideals with the new progressive realities, according to John Dewey, were a serious obstacle for people on their way to freedom. This topic can be found primarily in works such as «The Public and Its Problems» (1927), «Individualism. Old and New» (1930), «Liberalism and Social Action» (1935) and «Freedom and Culture» (1939). Therefore, a new revision of John Dewey's philosophical work may be relevant to a more fruitful discussion of the contemporary problem of individualization.

As a first step in this study, this article analyzes the interpretation of liberal ideology and modern institutions that were once offered by an American philosopher. The author reproduces John Dewey's views on the main ideas of such liberal classics as John Locke, Adam Smith, Jeremy Bentham. It is claimed that the American philosopher considered the views of these theorists of liberalism unique in aspects of understanding the essences of man and social organization. In their view, man is a creature that is always seeking personal gain in the material sphere of life, and social organization should ideally be a means of realizing such aspiration and should help to defend these aspirations from anyone, who want to abridge it. John Dewey considered that the ideology based on the ideas mentioned above was closely linked to such modern institutions as the industrial economy, mass education and democratic state. Liberalism and modern institutions were one integrity permeated by the old ideal of individualism. The

analysis of the interpretations of classical liberalism and modern institutions in this article is the starting point of the study of what the reconstruction of the ideal of individualism in John Dewey's social philosophy was. And how this reconstruction may be useful to us in discussing the contemporary problem of individualization.

Keywords: Modern individualization, Anthony Giddens, philosophy of pragmatism, John Dewey, ideal of individualism, liberalism, modern institutions.

ПАРАДОКС МОДЕРНОЙ ИНДИВИДУАЛИЗАЦИИ И СОЦИАЛЬНАЯ ФИЛОСОФИЯ ДЖОНА ДЬЮИ

Дубняк З.О

Статья является вступительным материалом для дальнейшего исследования эвристического потенциала социальной философии Джона Дьюи в осмыслении проблемы современной индивидуализации. Автор статьи осуществляет изложение современного социологического «тезиса об индивидуализации» (individualization thesis). В рамках изложения проводится критический анализ взглядов английского социолога Энтони Гидденса на проблему современной индивидуализации. Теоретические ограничения подхода Гидденса в данной статье рассматриваются как пример типичной несостоятельности многих современных исследователей в адекватной оценке нынешней эпохи, в частности в аспекте ее индивидуализационных трансформаций. Учитывая это, автор статьи ставит вопрос о теоретическом потенциале наследия классика философии прагматизма Джона Дьюи в осмыслении данной темы. Как первый шаг в этом исследовании осуществлено анализ толкования либеральной идеологии и современных институтов, которое в свое время было предложено американским философом.

Ключевые слова: модерная индивидуализация, Энтони Гидденс, философия прагматизма, Джон Дьюи, идеал индивидуализма, либерализм, современные институты.